

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

➤ Γενικά:

Ἀγαθός ἐστιν ὅστις τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς τελεῖ

= *Καλός είναι, ὁποῖος τελεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα.*

Όπως παρατηρούμε στην παραπάνω φράση, η υπογραμμισμένη πρόταση “ὅστις... τελεί” προσδιορίζει σαφέστερα ποιός είναι αγαθός. Όταν λοιπόν μία πρόταση αναφέρεται (προσδιορίζει σαφέστερα) σε έναν όρο μιας άλλης πρότασης κύριας ή δευτερεύουσας ονομάζεται **Α ν α φ ο ρ ι κ ή** πρόταση.

➤ Εισαγωγή

Οι Ονοματικές Αναφορικές Προτάσεις εισάγονται με:

- αναφορικές αντωνυμίες

ὅς (ο οποίος, που)

ὅστις (ὁποῖος, ο οποίος)

ὅσπερ (ο οποίος ακριβώς)

ὅσος / ὀπόσος (ὅσος)

οἷος (τέτοιος που)

ὁποῖος (ὁποῖας λογής)

ὀπότερος (ὁποῖος ἀπὸ τοὺς δύο)

ἡλίκος / ὀπηλίκος (ὅσο μεγάλος)

ὀποδαπὸς (ἀπὸ τον τόπο που)

- αναφορικά επιρρήματα

ὅσον / ὅσω (ὅσο)

οὐ / ὅπου / ἔνθα / ὅποι (ὅπου)

ἤ / ὅπη (ὅπου, ὅπως)

ἐνθεν / ὅθεν / ὀπόθεν (ἀπ' ὅπου)

οἷον / οἷα (ὅπως, ὅπως ακριβώς)

ὡς / ὅπως (ὅπως)

ὡσπερ / ἤπερ / καθάπερ (ὅπως ακριβώς)

➤ Τα **ὅς, οὐ, ὅπου, ὅθεν, ὀπόθεν, ἐνθα, ἐνθεν** ἔχουν δεικτική σημασία και εισάγουν **κύρια πρόταση**, όταν αναφέρονται στα προηγούμενα, βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν ακολουθεί άλλη κύρια πρόταση²¹:

➤ Εκφορά

α) Όταν είναι προτάσεις κρίσης (άρνηση οὐ), με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και ευκτική

του πλάγιου λόγου (ύστερα από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου).

β) Όταν είναι προτάσεις επιθυμίας (άρνηση μή), με υποτακτική, ευχετική ευκτική, προστακτική και ευκτική

του πλάγιου λόγου (ύστερα από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου).

➤ Ονοματικές Αναφορικές Προτάσεις

➤ Υποκείμενο

π.χ.: *Ὅστις ἐαυτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω* = *Ὅποῖος ἀγαπάει τον εαυτό του, ας πολεμήσει μαζί μου.*

↓
Ονοματική Αναφορ. πρ. ως Υποκ.

↓
P.

➤ Αντικείμενο

π.χ.: *Τιμωροῦνται καὶ κολάζονται, οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν* = *Εκδικούνται και τιμωρούν ὅσους ἀδικούν.*

↓
P.

↓
Ονοματική Αναφορ. πρ. ως Αντικ.

➤ Κατηγορούμενο

π.χ.: *Οὗτός ἐστιν ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς* = *Αυτός είναι, ο οποίος σκότωσε τους στρατηγούς.*

↓
P. συνδ. Ονοματική Αναφορ. πρ. ως Κατηγορούμενο

➤ Παράθεση

π.χ.: *Οὗτος ἦν Σωκράτης, ὃς ἦν φιλόσοφος* = *Αυτός ήταν ο Σωκράτης ο οποίος ήταν φιλόσοφος.*

↓
Ονοματική Αναφορ. πρ. ως Παράθεση στο “Σωκράτης”

➤ Επεξήγηση

π.χ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς παθεῖν τοιαῦτα, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

↓
Ονοματική Αναφορ.πρ. ως Επεξήγηση στο “θυγατέρα”

= Γιατί νομίζω θα παθαίναμε τέτοιες συμφορές, που (μακάρι) να έστελναν οι θεοί στους εχθρούς μας.

➤ Επιθετικός ή Κατηγορηματικός προσδιορισμός

π.χ.: Ἔτυχεν ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

↓
Ονοματική Αναφορ.πρ. ως Επιθετικός προσδ. στο “πλοίου”

= Η πρύμνη του πλοίου ήταν στολισμένη, το οποίο οι Αθηναίοι έστειλαν στη Δήλο.

➤ Ετερόπτωτος προσδιορισμός

π.χ.: Βούλομαι λαβεῖν τι ὧν ἔχεις. = Θέλω να πάρω κάτι από αυτά που έχεις.

↓

Ονοματική Αναφορ.πρ. ως Γενική Διαιρετική στο τι

➤ Επιρρηματικές Αναφορικές Προτάσεις

➤ Αναφορική Αιτιολογική (άρνηση -ου-)

π.χ.: Θαυμαστόν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως. = Παράξενα ενεργεῖς, που δεν δίνεις σε μας τίποτα.

↓

Επιρρηματική Αναφορ.πρ. ως Επιρρ.προσδ. της Αιτίας

➤ Αναφορική Τελική – Σκοπού (άρνηση -μη-)

π.χ.: Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσι.

↓

Επιρρηματική Αναφορ.πρ. ως Επιρρ.προσδ. του Σκοπού

=Αποφάσισε ο δήμος να εκλέξει 30 άνδρες, (που) για να συντάξουν τους πατέριους νόμους.

➤ Αναφορική Αποτελεσματική (άρνηση -ου-, όταν υπάρχει απαρέμφατο άρνηση -μή-)

π.χ.: Οὐκ ἔστι τοσαῦτα χρήματα, ἃ ἡμᾶς ἀποτρέψει τὰ δίκαια ποιεῖν.

↓

Επιρρηματική Αναφορ.πρ. ως Επιρρ.προσδ. του Αποτελέσματος

= Δεν υπάρχουν τόσα χρήματα, (που) ώστε να μας αποτρέψουν να πράττουμε τα δίκαια.

➤ Αναφορική Υποθετική (άρνηση -μη-)

*το πραγματικό

π.χ.: Ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. = Ὅσα (αν) δεν ξέρω, δεν φαντάζομαι ότι τα ξέρω.

*το μή πραγματικό

π.χ.: Οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα = Δεν θα κάναμε τίποτα, όσα (αν) δεν γνωρίζαμε καλά.

*το προσδωκόμενο

π.χ.: Τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλθῃς, πείσομαι = Στον άνδρα θα υπακούσω, όποιον (αν) εκλέξετε.

*η άόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον

π.χ.: Οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὐς ἂν ἠγῶνται βελτίστους εἶναι. = Οι άνθρωποι πείθονται, σε όσους (αν) είναι άριστοι.

*η απλή σκέψη

π.χ.: Ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κύρος δοίη. = Εγώ δεν θα δίσταζα να ανεβώ στα πλοία, τα οποία(αν)θα έδινε ο Κύρος.

*η επανάληψη στο παρελθόν

π.χ.: Ὡ, τινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἔκτεινον. = Ὅποιον (αν) συναντούσαν, όλους τους σκότωναν.

➤ Παραβολικές ή Παρομοιαστικές Προτάσεις

➤ Εισαγωγή

Οι Ονοματικές Αναφορικές Προτάσεις εισάγονται με:

- α) Όταν εκφράζουν ποσό, με τις αναφορικές αντωνυμίες **ὅσος, ὀπόσος, ἠλίκος, ὀηλίκος** και τα αναφορικά επιρρήματα **ὅσων, ὅσῳ:**

β) Όταν εκφράζουν **ποιόν**, με τις αναφορικές αντωνυμίες **οἷος, ὁποῖος**:

γ) Όταν εκφράζουν **τρόπο**, με τα αναφορικά επιρρήματα **ὡς, ὡσπερ, ὅπως, καθάπερ, ἥπερ, ἤ, οἷον, οἷα**²³:

✎ Εκφορά

Οι Αναφορικές Παραβολικές Προτάσεις εκφέρονται με:

α) **Απλή οριστική**, όταν δηλώνουν το πραγματικό

β) **Δυνητική οριστική, υποτακτική** με ή χωρίς το αοριστολογικό **ἄν**, **ευκτική** με ή χωρίς το δυνητικό **ἄν**, όταν δηλώνουν το δυνατόν ή υποτιθέμενο (σπανιότερη εκφορά):

✎ Είδος

Οι Παραβολικές ή Παρομοιαστικές Αναφορικές Προτάσεις συγκρίνονται με μία άλλη πρόταση. Έτσι, λειτουργούν ως προσδιορισμοί της σύγκρισης – παρομοίωσης.

Λίγη εξάσκηση...

1. Στις παρακάτω περιόδους να χωρίσετε τις προτάσεις και να αναγνωρίσετε από συντακτική άποψη τις δευτερεύουσες ονοματικές αναφορικές προτάσεις:

Ὁ μέλλεις ποιεῖν μὴ λέγε.

Οὓς ἂν βούλη ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν.

Ἄνηρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.

Ὅστις ἐθέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν.

2. Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις:

Οὐδείς οὕτως ἀνοητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται.

Παῖδες δέ μοι οὕτω εἰσίν (= δεν έχω ἀκόμα παιδιά), οἱ με θεραπεύσουσιν (θεραπεύω = φροντίζω).

Τῶν δὲ κατηγορῶν θαυμάζω, οἱ ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμέλονται (= φροντίζουν τις ξένες υποθέσεις).